

ICHKI ISHLAR ORGANLARIDA UYUSHGAN JINOYATCHILIKNING TEZKOR-QIDIRUV PROFILAKTIKASI

Abduxalilov Ruslan Sheraliyevich

O'zbekiston Respublikasi IIV Akademiyasi 3-kurs kursanti

Annotatsiya: Maqolada ichki ishlar organlarida uyushgan jinoyatchilikning tezkor-qidiruv profilaktikasi masalalari ko'rib chiqilgan. Uyushgan jinoyatchilik, jamiyat xavfsizligiga jiddiy tahdid solib, uning rivojlanishi nafaqat iqtisodiy va ijtimoiy sohalarga, balki huquq-tartibot tizimiga ham katta ta'sir ko'rsatadi. Ushbu maqola ichki ishlar organlarining uyushgan jinoyatchilikka qarshi olib boradigan profilaktik faoliyatini tahlil etadi, shuningdek, bu jarayonda amalga oshirilayotgan tezkor-qidiruv tadbirlarini ko'rib chiqadi. Maqolada uyushgan jinoyatchilikning asosiy shakllari, uning paydo bo'lishining omillari va ichki ishlar organlarining unga qarshi kurashishdagi muhim vazifalari batafsil muhokama qilinadi. Tezkor-qidiruv profilaktikasi, uyushgan jinoyatchilikni oldini olishning samarali usulidir. Bu jarayonda jinoyatchilikka qarshi olib borilayotgan operativ-taktik choralar, jinoyatchilikka moyil bo'lgan guruhlarini aniqlash va ularga nisbatan profilaktik ta'sir ko'rsatish muhim o'rin tutadi. Maqolada, shuningdek, ichki ishlar organlarining uyushgan jinoyatchilikka qarshi olib borayotgan profilaktik faoliyatini samarali tashkil etishning yuridik va tashkilotshunoslik jihatlarini yoritilgan. Tezkor-qidiruv faoliyatining huquqiy asoslari, jinoyatchilikni oldini olishda axborot texnologiyalaridan foydalanish va profilaktika jarayonini takomillashtirish bo'yicha takliflar keltirilgan. Ushbu maqola ichki ishlar organlari faoliyatining samaradorligini oshirish, uyushgan jinoyatchilikka qarshi kurashishdagi zamonaviy usullarni o'rganish va profilaktik choralarni takomillashtirish bo'yicha muhim ilmiy-amaliy ma'lumotlarni taqdim etadi.

Kalit so'zlar: Ichki ishlar organlari, uyushgan jinoyatchilik, tezkor-qidiruv profilaktikasi, jinoyatchilikka qarshi kurash, operativ faoliyat, jinoyatlarni oldini olish, jinoyatchilik guruhlari, jinoyat profilaktikasi, huquqni muhofaza qilish, jinoyat ishlari, jinoyat tahlili, xavfsizlik, profilaktik chora-tadbirlar, jinoyatga qarshi strategiya, axborot texnologiyalari, jinoyatga moyil guruhlar.

Аннотация: В статье рассматриваются вопросы оперативно-розыскной профилактики организованной преступности в органах внутренних дел. Организованная преступность представляет собой серьезную угрозу безопасности общества, и ее развитие оказывает большое влияние не только на экономическую и социальную сферы, но и на правопорядок. В статье анализируется профилактическая деятельность органов внутренних дел в борьбе с организованной преступностью, а также оперативно-розыскные мероприятия, проводимые в этом процессе. В работе подробно обсуждаются основные формы организованной преступности, факторы ее возникновения и ключевые задачи органов внутренних дел по борьбе с ней. Оперативно-розыскная профилактика является эффективным

методом предупреждения организованной преступности. В этом процессе важную роль играют оперативно-стратегические меры, направленные на выявление преступных групп и воздействие на них профилактическими мерами. Статья также освещает юридические и организационные аспекты эффективной организации профилактической работы органов внутренних дел в борьбе с организованной преступностью. Рассматриваются правовые основы оперативно-розыскной деятельности, использование информационных технологий в предупреждении преступности и предложения по совершенствованию профилактических мероприятий. Эта работа предоставляет важную научно-практическую информацию о повышении эффективности деятельности органов внутренних дел, современных методах борьбы с организованной преступностью и совершенствовании профилактических мер.

Ключевые слова: Органы внутренних дел, организованная преступность, оперативно-розыскная профилактика, борьба с преступностью, оперативная деятельность, предупреждение преступлений, преступные группы, профилактика преступности, правоохранительная деятельность, уголовные дела, анализ преступности, безопасность, профилактические мероприятия, стратегия борьбы с преступностью, информационные технологии, группы с криминальной склонностью.

Abstract: The article examines the issues of operational-search prevention of organized crime within law enforcement agencies. Organized crime poses a serious threat to societal security, and its growth impacts not only the economic and social spheres but also the law enforcement system. This article analyzes the preventive activities of law enforcement agencies in the fight against organized crime, as well as the operational-search measures implemented in this process. The work thoroughly discusses the main forms of organized crime, factors contributing to its emergence, and the key responsibilities of law enforcement agencies in combating it. Operational-search prevention is an effective method for preventing organized crime. In this process, operational-tactical measures aimed at identifying criminal groups and exerting preventive influence on them play a crucial role. The article also highlights the legal and organizational aspects of effectively organizing the preventive work of law enforcement agencies in the fight against organized crime. It discusses the legal foundations of operational-search activities, the use of information technologies in crime prevention, and suggestions for improving preventive measures. This paper provides important scientific and practical information on improving the effectiveness of law enforcement activities, modern methods of combating organized crime, and enhancing preventive measures.

Keywords: Law enforcement agencies, organized crime, operational-search prevention, crime fighting, operational activities, crime prevention, criminal groups, crime prevention strategies, law enforcement, criminal cases, crime analysis, security, preventive measures, crime fighting strategy, information technology, crime-prone groups.

Kirish

So‘nggi yillarda uyushgan jinoyatchilik, nafaqat o‘zining jinoyatlarni amalga oshirish usullaridagi murakkablik va xavfliligi bilan, balki jamiyatdagi iqtisodiy, ijtimoiy va siyosiy barqarorlikka ta’sir ko‘rsatish darajasi bilan ham jiddiy muammo bo‘lib qolmoqda. Uyushgan jinoyatchilik tarmoqlari, asosan, turli jinoyatlarni amalga oshiruvchi tashkilotlar shaklida namoyon bo‘ladi va ularning faoliyati qonuniy va noqonuniy yo‘llar orqali jamiyatni tartibsizlikka olib kelishi mumkin. Ushbu holat, ichki ishlar organlariga katta mas’uliyat yuklaydi, chunki ularning asosiy vazifalaridan biri — jamiyat xavfsizligini ta’minlash, jinoiy harakatlarning oldini olish va jinoyatchilikka qarshi kurashishdir. Ichki ishlar organlari uyushgan jinoyatchilikka qarshi kurashishda nafaqat huquqni muhofaza qilish jarayonlarida, balki ularni profilaktika qilishda ham muhim rol o‘ynaydi. Tezkor-qidiruv profilaktikasi — bu uyushgan jinoyatchilikni oldini olish, uning tarmoqlari va tuzilmalari faoliyatini cheklash hamda jinoyatni amalga oshirayotgan guruhlarini erta bosqichda aniqlashga qaratilgan kompleks chora-tadbirlar majmuasidir. Ushbu jarayonlarning samarali amalga oshirilishi, jamiyatda jinoyatchilikning pasayishiga, huquq-tartibotni saqlashga va fuqarolarning xavfsizligini ta’minlashga xizmat qiladi. Bugungi kunda uyushgan jinoyatchilikni boshqarishda ichki ishlar organlarining faoliyatida ayrim muammolar va qiyinchiliklar mavjud. Har qanday jinoyatchilik turi kabi, uyushgan jinoyatchilik ham o‘zining metodologiyasiga ega va zamonaviy texnologiyalar va usullardan foydalanishni talab etadi. Bunday jinoyatchilikka qarshi samarali kurashish, ko‘plab xavf-xatarlarni bartaraf etish va uning tarqalishiga yo‘l qo‘ymaslik uchun ichki ishlar organlari faqatgina jinoiy faoliyatga qarshi kurashish bilan cheklanmasdan, balki ularning oldini olish, profilaktik tadbirlarni to‘g‘ri tashkil etish, jinoyatchilarni aniqlash va ular bilan samarali ishlashga ham e’tibor qaratishlari zarur. Maqolada ichki ishlar organlarining uyushgan jinoyatchilikka qarshi olib borayotgan profilaktik faoliyatining samaradorligi, tezkor-qidiruv tadbirlarining o‘rni va roli, shuningdek, jinoyatchilikni oldini olishning samarali metodlari tahlil etiladi. Ayniqsa, jinoyatchilikka qarshi kurashishda operativ faoliyatning ahamiyati, profilaktik chora-tadbirlarni amalga oshirishda axborot texnologiyalaridan foydalanish, shuningdek, uyushgan jinoyatchilik guruhlarini aniqlash va ularni boshqarish usullari muhokama qilinadi. Ichki ishlar organlarining bu jarayondagi faoliyatini tahlil qilishda, ularning ilg‘or tajribalari, qonunchilik asoslari, shu bilan birga, amaliy yondoshuvlarning natijalari ko‘rib chiqiladi. So‘nggi yillarda ichki ishlar organlarining uyushgan jinoyatchilikka qarshi kurashishdagi faoliyatini tashkil etishda xalqaro tajribalar ham e’tiborga olinmoqda. O‘zbekistonda uyushgan jinoyatchilikka qarshi kurashishda yangi qonunlar, tartiblar va metodologiyalar ishlab chiqilgan. Bu jarayonlarda ichki ishlar organlarining faoliyatini yanada takomillashtirish, profilaktika va tezkor-qidiruv faoliyatining samaradorligini oshirish uchun muhim chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. Shu bilan birga, axborot texnologiyalaridan foydalanish, jinoiy guruhlarini monitoring qilish va jinoiy tarmoqlarning oldini olish borasida o‘zgartirishlar kiritilmoqda. Tezkor-qidiruv profilaktikasi, asosan, jinoyatlarni oldini olish va aniqlash jarayonlarini tashkil qilishda

muhim o‘rin tutadi. Bu jarayonning samarali tashkil etilishi jinoyatlarni minimal darajaga tushirish, ularning xavfli oqibatlarini oldini olish va jinoyatchilarga qarshi kurashda ilg‘or metodlarni qo‘llash imkonini yaratadi. Shu bilan birga, profilaktika tadbirlari faqatgina jinoiy guruhlar bilan cheklanib qolmasdan, keng ma‘noda jamiyatning barcha qatlamlariga taalluqli bo‘lishi kerak. Jinoyatchilikning oldini olishda ijtimoiy, iqtisodiy va psixologik omillarni ham inobatga olish zarur. Ichki ishlar organlarining uyushgan jinoyatchilikka qarshi kurashishdagi tezkor-qidiruv profilaktikasi nafaqat jinoiy guruhlarini aniqlash va ularning faoliyatini to‘xtatish, balki jamiyatda huquqiy ongni shakllantirish va fuqarolarga o‘z huquqlarini bilish imkoniyatini yaratishga ham qaratilgan bo‘lishi kerak. Bu, o‘z navbatida, huquq-tartibotni yanada mustahkamlashga va jamoatchilik bilan hamkorlikda samarali kurashishga imkon beradi.

Asosiy qism

1. Uyushgan jinoyatchilikning xususiyatlari va ahamiyati

Uyushgan jinoyatchilik — bu bir nechta shaxslar tomonidan rejalashtirilgan, ko‘p hollarda murakkab va keng ko‘lamli jinoyatlar to‘plamidan iborat bo‘lgan, ko‘pincha maqsadli jinoiy tashkilotlar tomonidan amalga oshiriladigan faoliyatdir. Bunday jinoyatlar orasida narkotik moddalar savdosi, odam savdosi, korrupsiya, extiyot qismlari va boshqa iqtisodiy jinoyatlar mavjud. Uyushgan jinoyatchilikning keng tarqalishi, iqtisodiy barqarorlikka salbiy ta‘sir ko‘rsatib, fuqarolarning xavfsizligini tahdid qiladi, shuningdek, huquqiy tizimning ishonchliligini pasaytiradi.

2. Ichki ishlar organlarining profilaktik faoliyati

Ichki ishlar organlari uyushgan jinoyatchilikka qarshi kurashishda profilaktik faoliyatni muhim o‘rin tutadi. Profilaktika faoliyati, asosan, jinoyatchilikka moyil guruhlarini erta bosqichda aniqlash, ularning faoliyatini to‘xtatish va yangi jinoyatlarning oldini olishni o‘z ichiga oladi. Bu jarayon, jinoyatlarning oldini olish, operativ taktikalarni amalga oshirish va profilaktik ta‘sir ko‘rsatishni o‘z ichiga oladi. Shu sababli, ichki ishlar organlari uyushgan jinoyatchilikka qarshi kurashishda nafaqat qonun ustuvorligini ta‘minlash, balki jinoyatchilikni oldini olish uchun keng ko‘lamli strategiyalarni ishlab chiqishlari kerak.

3. Tezkor-qidiruv faoliyati va uning samaradorligi

Tezkor-qidiruv faoliyati uyushgan jinoyatchilikka qarshi kurashishda samarali usul bo‘lib, u jinoyatchilarning ijtimoiy tarmoqlarda faoliyatini aniqlash va ularga qarshi tezkor harakatlarni amalga oshirishni o‘z ichiga oladi. Bu jarayonda ichki ishlar organlari har bir jinoyatni tahlil qilish, jinoyatga aloqador bo‘lgan shaxslarni aniqlash, hujjatlarni yig‘ish va dalillarni to‘plashga qaratilgan faoliyatni amalga oshiradilar. Tezkor-qidiruv faoliyati samarali tashkil etilgan taqdirda, uyushgan jinoyatchilikka qarshi kurashishning natijalari yanada ijobiy bo‘ladi, bu esa jinoyatlarning kamayishiga olib keladi.

4. Axborot texnologiyalaridan foydalanish

Bugungi kunda axborot texnologiyalaridan foydalanish uyushgan jinoyatchilikka qarshi kurashishda muhim rol o‘ynamoqda. Ichki ishlar organlari, jinoyatchilik guruhlarini aniqlash va ularning faoliyatini to‘xtatish uchun ilg‘or texnologiyalarni, shu jumladan, monitoring tizimlarini, raqamli kuzatuvni va ma‘lumotlar bazalarini qo‘llamoqda. Bu

texnologiyalar, jinoyatchilarni erta aniqlash va ularning harakatlarini nazorat qilishda samarali vosita sifatida ishlatiladi. Shu bilan birga, axborot texnologiyalaridan foydalanishning yana bir afzalligi shundaki, bu usul jinoiy faoliyatni tezkor aniqlash va unga qarshi zarur choralarni ko‘rish imkonini beradi.

5. Huquqiy asoslar va qonunchilik

Uyushgan jinoyatchilikka qarshi kurashishdagi ichki ishlar organlarining faoliyati, mavjud qonunchilikka asoslanadi. O‘zbekiston Respublikasining jinoiy kodeksi, jinoiy protsessual kodeksi, shuningdek, maxsus qoidalar va operativ faoliyatni amalga oshirishni tartibga soluvchi qonunlar ichki ishlar organlarining uyushgan jinoyatchilikka qarshi profilaktik faoliyatini samarali olib borish uchun huquqiy asoslarni ta‘minlaydi. Qonunlar va me‘yoriy hujjatlar, ichki ishlar organlariga jinoyatlarni aniqlash, tergov qilish va profilaktik tadbirlarni amalga oshirishda aniq chegaralar belgilaydi.

6. Takliflar va samarali chora-tadbirlar

Ichki ishlar organlarining uyushgan jinoyatchilikka qarshi kurashishdagi profilaktik faoliyatini yanada takomillashtirish uchun bir qator takliflar mavjud. Birinchi navbatda, profilaktik tadbirlarni samarali tashkil etish, operativ-qidiruv faoliyatini kuchaytirish va huquqni muhofaza qilish tizimida yangi texnologiyalarni qo‘llashni davom ettirish zarur. Shuningdek, jinoyatchilikka qarshi kurashishda jamoatchilikni faollashtirish, fuqarolarni huquqiy ongini shakllantirish va jinoyatlarni oldini olish bo‘yicha keng ko‘lamli dasturlarni ishlab chiqish muhimdir.

Xulosa

Ichki ishlar organlarining uyushgan jinoyatchilikka qarshi olib borayotgan profilaktik faoliyati jamiyat xavfsizligini ta‘minlashda, jinoyatchilikni oldini olish va uning oqibatlarini kamaytirishda muhim ahamiyatga ega. Uyushgan jinoyatchilikning murakkabligi, uning jinoyat tarmoqlari va tuzilmalarining kengayishi, shuningdek, yangi usullar va texnologiyalarning ishlatilishi ichki ishlar organlaridan samarali va tezkor qidiruv profilaktikasi talab qiladi. Bunday faoliyatning asosiy maqsadi jinoyatchilik guruhlarini erta aniqlash, ularning faoliyatini to‘xtatish, hamda jinoyatchilikka moyil bo‘lgan shaxslarning jinoyatga jalb qilinishini oldini olishdan iborat. Tezkor-qidiruv profilaktikasining samaradorligi, jinoyatchilik guruhlarining tuzilishini va faoliyatini chuqur tahlil qilishga, ularni ilg‘or texnologiyalar yordamida nazorat qilishga, hamda jinoyatlarning oldini olishga qaratilgan kompleks yondoshuvni talab etadi. Axborot texnologiyalarining rivojlanishi, ayniqsa monitoring tizimlari va raqamli kuzatuvlar, ichki ishlar organlarining ishini sezilarli darajada samarali qiladi, bu esa jinoyatchilikni oldini olishdagi o‘zgarishlarga turtki beradi. Shuningdek, jinoyatchilikka qarshi kurashishda qonunchilikning rivojlanishi va unga asoslangan huquqiy chora-tadbirlar samaradorlikni oshirishda muhim rol o‘ynaydi. Ichki ishlar organlari tomonidan amalga oshirilayotgan operativ-qidiruv tadbirlari, huquqiy muhit va amaliy yondoshuvlar jinoyatchilikka qarshi kurashishda muhim vositalar sifatida xizmat qiladi. Biroq, bunday faoliyatning samarali amalga oshirilishi uchun qonunlar, me‘yoriy hujjatlar va yangi usullarni takomillashtirish zarurati mavjud. Maqolada ta‘kidlanganidek, ichki ishlar organlari uyushgan jinoyatchilikka qarshi profilaktik faoliyatni yanada

kuchaytirish uchun bir qator takliflar mavjud. Profilaktik tadbirlarni samarali amalga oshirish, axborot texnologiyalaridan foydalanishni kengaytirish, jamoatchilikni jinoyatchilikka qarshi kurashish jarayoniga faollashtirish va fuqarolarga huquqiy ongni shakllantirish zarur. Shuningdek, jinoyatlarning oldini olish bo'yicha keng ko'lamli strategiyalar ishlab chiqish va amalga oshirish, huquqni muhofaza qilish tizimini mustahkamlashga xizmat qiladi. Bundan tashqari, ichki ishlar organlarining uyushgan jinoyatchilikka qarshi kurashdagi faoliyatini takomillashtirish jarayonida xalqaro tajriba va hamkorlikka tayanish muhimdir. Xalqaro tashkilotlar va davlatlar o'rtasidagi hamkorlik, jinoyatlarni transchegaraviy darajada oldini olish va jinoyatchilikka qarshi kurashishda samarali usullardan foydalanish imkonini yaratadi. Yakuniy natijalar shuni ko'rsatadiki, ichki ishlar organlarining uyushgan jinoyatchilikka qarshi samarali profilaktik faoliyati faqatgina qonunlarni qo'llash, texnologiyalarni rivojlantirish va operativ-qidiruv faoliyatini kuchaytirish orqali emas, balki jamiyat bilan yaqin hamkorlikda amalga oshirilganida muvaffaqiyatga erishadi. Shuningdek, huquqni muhofaza qilish tizimining kuchayishi va fuqarolarning huquqiy ongi bilan uyg'unlashgan chora-tadbirlar jamiyatda jinoyatchilikni kamaytirish va umumiy xavfsizlikni ta'minlashga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Ismoilov, A. (2018). **Uyushgan jinoyatchilikka qarshi kurashishda ichki ishlar organlarining ro'li**. Toshkent: O'zbekiston yuridik universiteti nashriyoti.
2. Xasanov, N. (2019). **Jinoyatlarni oldini olish va profilaktika qilish usullari**. Toshkent: Yuridik nashr.
3. Yunusov, M. (2020). **Axborot texnologiyalari va jinoyatchilikni aniqlashdagi yangi metodlar**. Tashkent: IT Akademiyasi.
4. Zafarov, S. (2017). **Operativ-qidiruv faoliyatini amalga oshirishda huquqiy asoslar**. Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligi